СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 233. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 6-го ЖОВТНЯ 1951. — No. 233. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, OCTOBER 6, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКИДАЄ ПРЕСІ ВИЯВЛЮВАННЯ ВОЄННИХ ТАЄМНИЦЬ

Вашинґтон, 4 жовтня. — Президент здивував учасників сьогоднішньої пресової конференції заявою, що обов'язок редакторів газет не публікувати деяких інформацій про безпеку країни, навіть тоді, як ці інформації походять від урядовців оборони. Пізніше він цю заяву відкликав. В току своєї розмови з газетними кореспондентами Труман дав пресі й радіокоментаторам гостру лекцію про їх патріотичні обов'язки щодо інформацій, які можуть бути придатні для сподіваного ворога. У промові президент сказав, що 95 відсотків інформацій про безпеку Злучених Держав були оголошені в часописах і журналах. Ці закиди висловив президент, обороняючи своє недавнє розпорядження, видане до підлеглих бюрових начальників, щоб вони обмежували видачу інформацій про оборону країни. Приявні репортери зробили президентові закид, що таке розпорядження це початок цензури, яку можуть надуживати завзяті урядовці, або навіть такі особи, які схочуть закривати свої недомагання. На це президент з великою повагою відповів, що він не прагне затискувати інформації, тільки „пробує не допустити до того, щоб ми були зліквідовані". При цьому президент звернувся до публіки й редакторів, щоб вони підтримали його розпорядження, скероване до того, щоб інформації не діставалися в руки ворога. Опісля він сказав, що навіть інформації, які преса дістає від урядовців, не повинні бути оголошені, якщо вони шкодять обороні країни. За дві години після пресової конференції відбулася в Білому Дому коротка нарада, підчас якої президентів пресовий секретар Джозеф Шорт заявив, що президент уповноважив його передати вияснення, а саме, що кореспонденти, які дістають інформації від компетентних урядових осіб, „можуть зовсім справедливо думати, що вони безпечно можуть поміщувати такі інформації". Незабаром Шорт відбув одногодинну конференцію з інформаційними федеральними урядовцями і сказав їм, що президент „передумав кожне слово", в осторозі, виданій урядовцям в справі береження інформацій, з уваги на безпеку країни.

ДЖЕССУП СВІДЧИТЬ ПРО АНТИКОМУНІСТИЧНУ ЛІНІЮ АМЕРИКИ ЩОДО КИТАЮ

Вашинґтон. — Спеціяльний амбасадор Филип К. Джессуп, виявив, що вказівки департаменту стейту в 1949 р. щодо політики супроти Китаю, були такі, щоб поборювати експансію комуністів, бо таке було „основне вирішення справ американської політики". Джессуп заявив про це в сенатській підкомісії закордонних справ, яка прослідкує його кваліфікації й придатність як члена американської делеґації до Об'єднаних Націй. Заки ще переслухали Джессупа, складав свідчення голова делеґації, Воррен Остин. Він схарактеризував Джессупа як „могутнього оборонця наших установ, наших вольностей, наших Злучених Держав і тому він заслуговує бути носієм цього світла". — Джессуп ствердив, що Америка ніколи не мала на думці признавати комуністичний уряд Китаю.

ДЖАЙЕНТС ВИГРАЛИ В БЕЙЗБОЛІ ПРОТИ ЄНКІВ

Ню Йорк. — Першого дня гри у світових серіях бейзболу, які почалися в четвер у стадіоні Єнків у Ню Йорку в приявності 65,673 глядачів, вийшла переможно дружина Джаєнтс (Гіганти), яка попереднього дня чудом здобула прапорець Національної Ліґи, щоб стати до змагань проти дружини Єнкі, яка здобула прапорець конкуренційної Американської Ліґи. Джаєнтс знову мали щастя, бо перемогли з рахунком 5:1. Перемогу завдячують свому героєві, Дейвові Косло, який підбиває м'яч лівою рукою і тому бентежить противників. Єнкі програли перший раз в початковій грі світових серій від 30 вересня 1936 р. Гра відбувалася під безупиною загрозою дощу, одначе це не зменшило запалу ні грачів ні глядачів.

ЗАСТРЕЛИЛИ БАНДИТА, ЩО СКЛАВ СВІДЧЕННЯ В СЕНАТСЬКІЙ КОМІСІЇ

Клифсайд Парк, у стейті Ню Джерзі. — Балакучий Виллі Моретті, важливий грач і сила в підпіллі злочинного елементу в стейті Ню Джерзі, засуджений рав назавжди на мовчанку таким способом, як це звичайно роблять бандити. У четвер ранком приїхали автом чотири мужчини до ресторану — 793 Палісейд Евеню і там застали Моретті самого. Вони розмовляли з ним якийсь час приязно, а опісля несподівано впакували в нього чотири чи шість куль і втекли. Служниця і власник ресторану, які на той час були в кухні, прибігли до їдальні, одначе злочинців уже не було, а на долівці лежав прошитий кулями Моретті. Крім них не було нікого в ресторані. Здогад поліції такий, що Моретті впав жертвою своєї балакучости. Він самий брав участь у підпільних затіях зорганізованих грачів, які перенеслися з Ню Йорку на протилежний бік ріки Гудсон, до стейту Ню Джерзі. Коли його покликала на свідчення сенатська комісія для прослідження злочинів, Моретті чванився, що він знає головні особи з підпільного світу і сказав там багато такого, що залякало його спільників. Другий здогад такий, що під час останніх змагань у бейзболовій грі, багато осіб потратило гроші при закладах, а Моретті, як один із підприємців, що втримує доми такої гри, не заплатив людям, які виграли заклад тому, що він сам програв при ставках.

В АМЕРИЦІ

● **Небіжчика конґресмена Карла Стефана,** попрощали його товариші у Вашинґтоні на Капітолю перед тим, як його тіло мали відвезти до його місцевости в Норфолк, у стейті Небраска. Стефан був визначний член Республіканської партії й один з найздібніших законодавців. Преса написала, що він приїхав малим хлоп'ятком з Чехії, знав багато мов, і їздив часто в Европу. П'ятдесять років тому на „угроруській парафії в Бейоні, Н. Дж., перебував гр.-кат. священик з призвищем Стефан.

● **Десять естонських втікачів** і одна полька переїхали човном з Европи до Флориди, як повідомляє департамент справедливости. Вони виїхали з Европи 22. липня без жадних документів. Їх відіслали до іміґраційної станції на Еллис Айленд, у Ню Йорку.

● **Померла Джесіка Лозієр Пейн,** яка в своїм житті виголосила 4,000 відчитів. Колись була вона кореспонденткою щоденника „Бруклин Іґл". Перед смертю жила в Нюбурґ, Н. Й. Прожила 81 років.

● **Забракло води** в міськім збірнику, — шкільних дітей розпустили на „вакації" в місцевості Інтерлейкен, Н. Й. Води нестало, бо не було довший час дощів.

● **„Брехнею" називає Генрі Воллес** місце в щоденнику небіжчика Джеймса Форестала, в якому написано, що Волес доряджував передати Росії атомову бомбу. Цю заяву Воллеса поміщує щоденник Ню Йорк Геральд Трибюн побіч дальшої частини щоденника першого секретаря оборони.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ПЕВНИЙ ЧИ ДРУГИЙ ВИБУХ СОВЄТСЬКОЇ АТОМОВОЇ БОМБИ НЕ ПРИСКОРИТЬ ВІЙНИ

Вашинґтон, 4 жовтня. — Вістки про другий вибух атомової бомби в СССР надійшли протягом останніх двох тижнів, — сказав президент Труман на пресовій конференції. „Чи не думаєте ви, що вибух ще одної атомової бомби в Росії робить третю світову війну неминуче близькою?" — запитав один кореспондент. Труман відповів, що він не певний того, а потім додав, що він надіється, що це не так. Труман заперечив наявність зв'язку про заборону інформацій, що стосуються безпеки і що оголошена ним 24 вересня, — з вісткою про вибух другої атомової бомби в Совєтах. Президент ані не підтвердив ані не заперечив повідомлення Асошіетед Прес про те, що Совєти підчас другого атомового досвіду пробували дві атомові бомби, яле одна з них не вибухнула. Це повідомлення А. П., як також повідомлення того самого аґенства про те, що, за даними джерел із Конґресу, вибух другої атомової бомби в Совєтах стався три чи чотири дні тому, — президент вважає зразком тих інформацій, які не треба розкривати.

КОНКРЕТИЗУЄТЬСЯ КОЛЕКТИВНА БЕЗПЕКА ЕВРОПИ

Париж. — Чарлз Спофферд, американський голова заступників Ради Північно-Атлантійського Пакту, повідомляючи про вікриття першої сесії створеного в Оттаві Екзекутивного Комітетю цеї Ради в найближчий вівторок, заявив, що — „справжня колективна безпека" Західної Европи конкретизується до тої міри, що вже в короткому часі вона діятиме з повною силою. Промовляючи в американському Клюбі в Парижі Спофферд вияснив, що першою ціллю Атлантійського Пакту є недопустити до війни, а дальше — виграти її, якщоб вона вже була неминуча. Заповіджена сесія Екзекутивного Комітету, зложеного з американського, британського і — французькомо фінансових експертів та міністрів фінансів інших договірних країн, матиме за завдання визначити і справедливо розділити кошти озброєння.

МАСИ СОВЄТСЬКИХ ВІЙСЬК НА МАНЕВРАХ В СХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Франкфурт, Німеччина. — Інтензивний воєнний вишкіл совєтської залоги в Східній Німеччині завершується великими воєнними вправами, для яких сконцентровано масу совєтських військ і літаків. В маневрах беруть участь з'єднання шістьох совєтських армій і 1,000 літаків. На маневри стягнено дивізії чотирьох армій, що перебували на вишкільних теренах на південь і на північ від Берліна. Самі маневри, своїми розмірами і участю військ більші, ніж їх будь-коли влаштовували західні аліянти, відбуваються в безпосередньому віддаленні від західних зон. За військами, що беруть активну участь в маневрах, стоять ще в резерві великі сухопутні і повітряні сили. З поінформованих джерел заявляють, що совєтське командування відкрило під час маневрів цілу низку недомагань, як щодо вишколу і тактики, — так і щодо озброєння. Окремі турботи справляють совєтському командуванню шляхи і можливості постачання, не кажучи вже про їхні здогади щодо можливостей тактичного застосування аліянтами атомової зброї на фронті.

ЗДА ЗНОВУ НАМАГАЮТЬСЯ ПОСЕРЕДНИЧАТИ В АНГЛО-ІРАНСЬКОМУ КОНФЛІКТІ

Ню Йорк. — Заступник американського представника в Раді Безпеки ОН., Ернест Е. Ґросс, як теж інші представники в цій міжнародній організації вказують на можливість нового американського посередництва в англо-іранському спорі, що могло б призвести до відновлення повних нафтових переговорів між Іраном і Британією, ще заки їх конфлікт опиниться під розглядом Ради Безпеки, яка збереться в тій цілі 11-го жовтня. Якщо б цього не пощастило досягнути ще перед засіданням Ради, тоді американська делеґація буде намагатися довести до відновлення англо-іранських переговорів на рекомендацію Ради Безпеки. Іранський премієр — Моссадех вилетить літаком з Тегерану в суботу і його сподіються в Ню Йорку в найближчий понеділок. Ернест Гросс, промовляючи на прийняттю Спілки Кореспондентів Об'єднаних Націй, виявив американські сподівання, що англо-іранські переговори в справі нафти будуть відновлені на базі визнання законних прав обох заінтересованих сторін, та що Злучені Держави готові в цьому посередничати. Теж інші делеґації висловлювали своє переконання щодо можливостей англо-іранського порозуміння, бо в основній справі, а саме щодо самого принципу націоналізації, обі партії вже погодились.

ЕКСПЕРТИ ЗДА ВИВЧАЮТЬ ПОТРЕБИ ЕСПАНІЇ

Мадрид. — Американська „Тимчасова економічна місія до Еспанії", що вже сьомий тиждень посилено студіює еспанські економічні й оборонні проблеми, закінчить свої праці мабуть у лютому наступного року. Але вже тепер з Мадриду виїхали до ЗДА два урядовці Експортно - імпортного Банку Зл. Держав з частковим звітом про ті студії. Еспанці подали місії грандіозні проєкти, для здійснення яких нема реальних можливостей з огляду на те, що американська допомога має теж свої рямки. Досі ЗДА призначили для Еспанії $62,000,000. Балачки еспанів про 300 або 400 мільйонів долярів економічної і військової допомоги ЗДА на ближчий час нереальні.

АЛІЯНТИ В КОРЕЇ ОБСТОЮЮТЬ ЗМІНУ МІСЦЯ ПЕРЕГОВОРІВ

Токіо, 5. жовтня. — Аліянтський головнийкомандант на Далекому Сході, ген. Метью Б. Ріджвей, відповідаючи вчора безпосередньо на комуністичне відкинення його пропозиції щодо перенесення місця переговорів з Каесонґ до Сонґґіон, вісім миль на схід, запропонував червоним, щоб вони самі вибрали інше місце, відкидаючи комуністичне домагання щодо продовжування переговорів в Каесонґ. Ген. Ріджвей відповів комуністам впродовж не цілих 24 годин, хоча комуністична відповідь на попередню аліянтську пропозицію наспіла по шістьох днях. Комуністи відкидали аліянтську пропозицію, рекомендуючи негайне відновлення переговорів в Каесонґ, де їх припинено перед шости тижнями під комуністичним закидом, що аліянти порушують його невтральність. Ген. Ріджвей, після останніх нарад з ген. Омаром Бредлі, головою шефів злучених штабів американських збройних сил, під час його відвідин в Токіо і в Кореї, дав тепер комуністам виразно до зрозуміння, що аліянтські делеґати вже не вернуться до Каесонґ, що лежить за ворожими лініями, домагаючись продовжування переговорів в „нічийому" місті між двома фронтовими лініями. В своєму посланні до північно-корейського премієра Кім Іль Сунґа та команданта комуно - китайських „добровольців" в Кореї — ген. Пенґ Теґ-гуаї, заявляє: — „Тому що ви відкинули мою пропозицію зустрічі в Сонґґіон, я пропоную, щоби наші делеґації зустрілись в місці, яке ви виберете та яке було б приємливе для мене, приблизно на половині дороги між нашими фронтовими лініями, де можна б швидко відновити розмови в справі перемир'я." Послання ген. Ріджвея передали сьогодні вранці аліянтські зв'язкові офіцери комуністичним зв'язковим. Виміна цих послань між аліянтськими і комуністичними командуваннями відбулася в тому самому часі, коли аліянти почали знову наступ вже теж на західному корейському фронті. В деяких аліянтських колах сподіються, що комуністи скоріше погодяться на переговори, як переконаються, що на фронті вони ще військово слабші від аліянтів. Сам Каесонґ готов скоро втратити для комуністів вартість, бо в його околиці почався тепер аліянтський наступ.

ПРОТИАТАКИ ВОРОГА СПОВІЛЬНЮЮТЬ АЛІЯНТСЬКИЙ НАСТУП

Токіо. — Сильні протиатаки червоних зменшили вчора аліянтський похід вперед в новому наступі на центрально-західному фронті, що почався два дні тому. В аліянському наступі беруть участь сильні військові з'єднання багатьох націй. Комуністи, як це передбачувано, ставлять розпачливий спротив, щоб припинити аліянтський похід, попереджуваний сильним артилерійським вогнем та піддержуваний танками, вогнеметами й іншою модерною зброєю. Не зважаючи на комуністичні протиатаки, аліянти продовжують свій наступ і за два дні здобули коло чотири милі терену. Аліянтське командування називає цей наступ „обмеженим", в тому сенсі, що його безпосередньою метою не є похід до ріки Ялу та очищення від ворога цілі корейської території. В аліянтських повідомленнях говориться про важкі втрати ворога. Крім „обмеженого наступу" на 40-милевому центрально-західному фронті, аліянські війська продовжували боєву акцію теж в горах на східному секторі, „викурюючи" ворога з його укріплених позицій. Сильні з'єднання аліянтської авіяції, крім піддержки сухопутнім військам на фронті, виконали 957 налетів на вороже запілля, бомбардуючи головно комунікаційні получення та скупчення ворожих військ.

МОЖЛИВІСТЬ НОВОГО СОВЄТСЬКОГО „МИРОВОГО НАСТУПУ" В О.Н.

Ню Йокр. — Заступник американського преставника в ОН, Ернест А. Ґросс, заповів вчора, що на випадок досягнення перемир'я в Кореї совєтська дипломатія почне по всіх правдоподібностях новий „фальшивий мировий наступ" на найближчій сесії Генеральної Асамблеї ОН., що почнеться наступного місяця в Парижі. — Совєтська акція на цій сесії піде по лінії останніх ухвал т. зв. „Світової Ради Миру" в Берліні. Якщо б до того часу не досягнено перемир'я в Кореї, — то Генеральна Асамблея, по думці американського представника, повинна б ухвалити нові і додаткові колективні заходи для швидкого і успішного закінчення війни перемогою на фронті.

ДОПОМОГА ОН В ПОЛІПШЕННІ ПРАЦІ МІНІСТЕРСТВ БОЛІВІЇ

Об'єднані Нації, Н. Й. — Закордонні експерти будуть включені в ключеві міністерства Болівії, згідно з умовою, що її підписала місія ОН у Ля Паз. Це являє собою зовсім новий досвід у міжнародних взаєминах, який може мати велике значення. Болівія приймає чужинців до найвищих установ на цивільну службу в центральному банку, в бюджетовому бюрі, публічній адміністрації, в соціяльнім страхуванні, а також у такі міністерства, як фінансів, праці і громадських робіт. Чужинні експерти працюватимуть п'ять років під загальним наглядом представника Об'єднаних Націй. Голова згаданої місії ОН д-р Ґудріч, економіст із Колумбійського університету, заявив, що нема сумніву, щодо серйозности, з якою пішов на умову уряд Болівії. Він сказав, що закордонні експерти в Болівії будуть мати велику силу на своїх важливих становищах. Досвід має прислужитися до запровадження багатьох поліпшень у державному й суспільному житті Болівії: експорт, сільське господарство, податкова система, внутрішні фінанси — все це потребує раціоналізації, поліпшень і нових заходів, без яких Болівія не може забезпечити свого росту. Більшість експертів на цю працю в Болівії підшукують у Европі.

ОПОЗИЦІЯ ПРОТИ ЯПОНСЬКОГО ДОГОВОРУ В ІНДОНЕЗІЇ

Якарта, Індонезія. — Поодинокі політичні партії в цій країні почали організувати досить сильну опозицію проти ратифікації підписаного індонезькою делеґацією в Сан Франсіско мирового договору з Японією. В акції проти договору злучилися націоналісти з соціялістами та цілим рядом менших партій. Проте вважається, що договір таки дуде ратифікований, хоча це ще може залежати від японсько-індонезьких переговорів в справі воєнних відшкодувань, заплату яких з боку Японії признає принципово мирний договір, не визначуючи їхньої висоти і узалежнюючи їх від японської „платної спроможности".

ВІДБУЛАСЯ ОСТАННЯ СЕСІЯ БРИТАНСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

Лондон. Британський парлямент, в якому лейбуристи мали дуже незначну більшість, відбув вчора свою останню сесію і був відпущений, хоча ще формально не розв'язаний, з доручення короля Юрія, промощуючи цим шлях до заповіджених на 25-го жовтня нових виборів. Відпущення парляменту наступило на пропозицію премієра Атлі і його підписали з доручення хворого короля королева Єлисавета і принцеса Єлисавета. Це є підготовкою до остаточного розв'язання парляменту, що наступить в найближчих днях. В тій справі вже сьогодні мали б зібратися біля короля, що лежить після важкої операції легенів, приначені ним державні радники і вони, правдоподібно, підпишуть проклямацію про розпущення парляменту, якщоб сам король не міг того зробити. Вчорашню кінцеву сесію теперішнього парляменту попередило Богослуження в катедрі св. Павла і в ньому взяли участь теж премієр Атлі і лідер опозиції Винстон Чорчил. Сама сесія закінчилася запевненням льояльности династії та побажаннями швидкого видужання для короля.

ІРАНСЬКИЙ ПРЕМІЄР МОССАДЕХ приїде в найближчий понеділок до Ню Йорку, щоб на сесії Ради Безпеки 11-го жовтня обороняти іранське становище в нафтовому конфлікті з Британією. На фото: премієр Моссадех (на підвищенні) промовляє до розгорячкованої конфліктом товпи перед будинком парляменту в Тегерані на тему іранського ультиматуму, у висліді якого Британія мусіла евакувати всіх своїх нафтових експертів з Абадану.

В СВІТІ

● **Тримісячний видобуток вольфраму** — цінного матеріялу для сталевої продукції — захопили бурманські повстанці на британських складах біля шахт у Мавчі, Бурма.

● **4284-ту річниці Кореї** святкували корейці 3. жовтня. Корейці вважають, що Корею заснувала свята людина, ім'я якої Тайґун.

● **Филипинський президент** Квіріно, який перебуває в гостях у Еспанії, заявив у Мадриді, що всі вільні країни повинні об'єднатися на оборону цивілізації від червоної небезпеки.

● **Всяку можливу допомогу Тунісові й Альжірові у їх національно-визвольній боротьбі обіцяє Арабська Ліґа.**

● **Червоний Китай** це великий ринок для німецької промисловости — таку тему порушує стаття західно-німецького премієра Отто Гротеволя, опублікована в китайській комуністичній газеті „Пекінський Народний Щоденник". Ця теза нібито має бути важливою політичною зброєю совєтського бльоку в Німеччині.

● **Летючки китайських** націоналістів розкидали два невідомі літаки над Кантоном підчас комуністичних ювілейних святкувань.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily exxcept Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday'sissue (the Ukrainian Weakly, English language supplement):	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$ 2.00	Six months	$ 2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КЕННАН У ВЛАСНОМУ СВІТЛІ

Бувший високий урядовець департаменту стейту, професор Принстонського університету і голова „Фрі Рошя Фонд", Джордж Кеннан, видав тепер книжку про останні 50 років американської дипломатії ("American Diplomacy, 1900—1950"), яка звернула на себе відразу загальну увагу. Появилися не тільки рецензії на цю книжку, але й статті на політичні теми, які цитують важніші місця з неї. Не диво, це ж книжка і про ту американську закордонну політику, якою вона є сьогодні. Це теж вказує, що автор впливова особа, до слова якої прив'язують вагу, з якою рахуються. Тому саме книжку Кеннана вважають „найважливішою політичною книжкою цього осінного сезону" та представляють автора, як одного з архитектів Доктрини Трумана та американської політики у холодній війні.

Кеннан, як виглядало б, вийшов з департаменту стейту (перебуває на відпустці), щоб мати вільну руку критикувати американську закордонну політику. Колумніст Макс Лернер пише про Кеннана як дипломата-карієриста, який посвятив себе цілковито „студіям Росії й росіян" і є щодо цього експертом. Мабуть це й заважило, що Фундація Форда покликала Кеннана на голову „Фрі Рошя Фонд", де вже запанував його дух, очевидно в політичному розумінні.

Щоб ще краще пізнати політичний світогляд Кеннана, згадаємо про те, як його розуміють інші на підставі його книжки. Отже Кеннан критикує американську політику останніх 50 років за те, що вона була „вилсонівською" і спиралася на моралі та ідеалах, чи є „адвокатською", що думає категоріями підписаних договорів, угод чи ліґ, чи чогось такого як Конференція в Сан Франсіско, яка могла викликати в нього тільки „посміх і плач", як пише Лернер. На думку Кеннана таке діється головно тому, що Злучені Держави не мають дипломатами людей фахових, для яких дипломатія була б карієрою. Але тому, що Кеннан є дипломатом-карієристом, цікаво знати, яку закордонну політику він сам вважає доцільною. Він не мораліст, як Вилсон, і не мрійник, а реаліст у політиці. Як такий, він проти „реформ" і „репресій" у міжнародній політиці, а за зрівноваження сил. Такі речі, як невизнавання червоного Китаю, чи припинювання торгівлі між Сходом і Заходом, це — згідно з політичною філософією Кеннана, — просто безглуздя. Теперішню „тверду" політику Злучених Держав, яка виявляється головно в сильному зброєнню, Кеннан зв'язує тісно з тенденціями здавити кожного, хто „заявляється проти превентивної війни". Він добачує загрозу війни навіть в тій „політиці стриму", яку він сам започаткував у департаменті стейту, бо вона стає тепер на перешкоді політиці балансування сил у світі.

Макс Лернер, та йому подібні, вдоволені, що Америка має нині таких людей як Кеннан та бажають, щоб він якнайскорше вернув назад до департаменту стейту.

Вже з цієї коротенької характеристики політичного думання Кеннана можна пізнати, чому він такий завзятий оборонець цілости і ненарушимости Росії. Вона йому потрібна для „збалансування" світових сил. Як бачимо, такі речі, як мораль, чи терпіння цілих націй та їхні мрії, тут не відіграють ролі. Якщо так, то добре сталось, що нема Кеннана в департаменті стейту і не дай Боже, щоб він туди вернувся з такими засадами, які він тепер проголошує. Таки кращий „ідеаліст" Вилсон, як „реаліст" Кеннан.

ПРИСМЕРК ІМПЕРІЇ

Присмерк імперії—це тільки легка характеристика того положення, в якому сьогодні опинилася британська Унія Джека. Ще дуже недавно під британською зверхністю було понад 400 мільйонів народу в Азії та була там безспірно домінуючою силою. Сьогодні — Бурма вже не належить до Англії, англійську владу на Цейлоні, в Індії і Пакістані заступлено місцевою, Австралія і Нова Зеляндія підписали договір взаємної оборони із Злученими Державами, подібно як і Филипини. Гонґ Конґ до краю загрожений комуністичним Китаєм, а британські війська намагаються здавити комуністичне повстання на Маляях. На Близькому Сході і в Африці — малий Іран диктує Британії свою волю, а Єгипет з щораз більшою рішучістю домагається відкликання британської залоги з району Суезу та передачі йому Судану. Націоналістичний уряд має тепер голос в Південній Африці. Греція і Туреччина очікують допомоги і рятунку перед комуністичною загрозою вже не від Британії, але від Америки. Навіть Ірляндія зірвала останні зв'язки з британською короною.

Не інакше мається справа і в Новому Світі. Свої величезні інвестиції в Арґентині, Уруґваю і Бразилії проміняла Британія за м'ясо та бльоковані там стерлінґи. Арґентина і Чілє встановили свої військові бази на території Арктики, до якої Британія вже від давна мала претенсії. В британському Гондурасі тепер сильно збільшився рух за відірвання від Британії та за зв'язок зі Злученими Державами. Навіть Канада, з найбільшими симпатіями до Британії, тепер щораз більше зв'язується зі Злученими Державами.

Проте, британська імперія, як „спільнота британських народів" під ідейним оглядом і як „стерлінґова система" під господарським, не перестала існувати, хоча сьогодні вона ще й зв'язана тільки тими двома вузлами — ідейним і господарським. В минулому році британський експорт до країн цеї тепер вже ідейно-господарської спільноти народів виносив понад 50 відсотків і був на 80% більший, ніж в 1935 році. Але й це вже навряд чи потрапить припинити розвиток поділу, тимбільше, що Британія сама опинилася в дуже складному господарському положенні.

На цьому тлі набирають щораз реальнішого і практичнішого значення повторювані вже навіть в американському Конґресі пропозиції, що Британія могла б з користю для себе стати 49 стейтом Злучених Держав. Звичайно, що англійці самі далекі від тої думки, вони все ще живуть традицією „гордого Альбіону", хоча їхня імперія щораз більше переходить тільки в поняття, як вже перейшла колишня імперія еспанців. Безсумнівним спадкоємцем британської імперії — не в територіяльному, але політичному розумінні — стають сьогодні Злучені Держави Америки.

Інше діло, що теж в самій Британії відзиваються ще сильні голоси, щоб рятувати бодай теперішні залишки імперії. Під закидом „розбазарення імперії" лейбуристським урядом приступила до виборчої кампанії Консервативна партія з Винстоном Чорчилем на чолі. Деяка частина англійської опінії переконана, що Чорчилові пощастило б не тільки вдержати те, що залишилось, але й здобути частину втраченого та відбудувати британський авторитет в світі. Найближчі вибори, що мають відбутися 25-го жовтня, виявлять опінію більшости англійського народу. Чорчил та його консервативи самі тепер ще не видвигають жадної конкретної програми на рятунок імперії, обіцяючи тільки, що коли вже Британії судилася доля зійти з арени світу, як імперії, то це повинно статися з неменшою славою, як ця імперія була збудована.

Іван Кедрин

ТИЖНЕВИК

Оголошена „Свободою" „кампанія за тижневик", як літературно-мистецький додаток до недільного числа цього нашого щоденника, — це гарна, радісна подія, яка переконує нас, що наш життьовий оптимізм не безпідставний. Це доказ і живучости українського друкованого слова, і свідомости духових потреб української громади в ЗДА, і поступу української духової культури. Рішення Українського Народного Союзу, як видавця „Свободи", і Редакції „Свободи", як того стрижня, що на ньому спирався б новий часопис, щоб не спочивати на лаврах існуючого стану, не задовольнятися самим фактом, що „є" щоденник, але пляново поправляти його і розбудовувати, це рішення безумовно причиниться до скріплення довір'я усього українства, не тільки американських українців, до цієї нашої національної фортеці. Керівники Українського Народного Союзу і Редакції „Свободи" переконалися, що нова іміґрація влила в давній американсько-український організм нові соки, розбурхала тутешнє українське життя в усіх його ділянках та особливо творчо проявилась в культурницькій ділянці. УНСоюз і „Свобода" з радістю признали, що настала нова епоха в історії американських українців. І в цій епосі допомагають використати новий резервуар нових сил для творчого діла. І тому цей новий почин УНСоюзу і „Свободи" є новим великим успіхом нової іміґрації та новим великим успіхом позитивної, гармонійної і льояльної співпраці „нових" і „старих".

Тільки професійні діячі пера знають, що значить розширювання видавництва на ціле одно окреме видання: скільки труду вимагає організація такого нового видання, скільки труду треба покласти, щоб і видавців переконати, що такий риск видержить фінансову пробу і в де-де більшій мірі „виплатиться" морально, у вигляді піднесення престижу самого видавництва та всієї його читацької громади, в даному випадку — всієї української громади в Америці. Уже сам факт, що українська преса в Америці не корчиться, а поширюється, і що поширюється не тільки часописними появами, що висять у повітрі і після коротшого чи трохи довшого існування щезнуть, не маючи тривкої фінансової і технічної бази, — але й розбудовою давньої, тривко існуючої, на громадсько-фінансові установи опертої преси, сам уже цей факт є національним успіхом: підбадьорює рідну громаду і дає наочний доказ її живучости. У цьому аспекті за другому пляні стоїть безпосереднє завдання проєктованого літературно-мистецького тижневика, що був би недільним додатком для передплатників „Свободи", які хотіли б за мінімальною доплатою одержувати що-тижня часопис для розваги й науки. Бо таке призначення того нового тижневика: він появлятиметься під неділю на те, щоб в неділю люди могли знайти в ньому і популярно-наукові статті, і трохи белетристики, і статті з ділянки літерарури, і статті та інформації про рідне й чужинне мистецтво.

Автор цих рядків не знає докладних плянів щодо вигляду і змісту нового тижневика. З найбільшою приємністю вичитав тільки у проголошенні „Свободи", що редаґуватиме новий часопис Колеґія. Обидва існуючі в ЗДА літературно-мистецькі періодики терплять — на нашу скромну думку — найбільше на тому, що вони редаґовані (всупереч повідомленню одного з тих періодиків) насправді індивідуально, одною людиною. Це безперечна велика заслуга одиниць, коли їхньою енерґією і заходами і власною працею, коли дякуючи їхньому фанатизмові появились часописи (один журнал, другий двотижневий часопис), присвячені літературі й мистецтву. Але редаґувати такий часопис може або один критик і редактор-універсаліст, авторитет та дійсна індивідуальність, — або колеґія. Тут не місце вдаватись в аналізу існуючих літературно-мистецьких видань і вказувати на їх добрі та кепські сторінки.

Обмежимся до ствердження, що такий часопис мусить бути редаґований цілим гуртом осіб, які з постійних розмов, дискусій, суперечок та збірного зусилля черпали б нові ідеї і щораз нову тематику. І правду сказав передовик „Свободи", що для української культури є стільки місця, а читацька публіка така різнородна, що тут ніякого суперництва не буде. Воно може й повинно існувати тільки в тому напрямі, щоб кожне з отих видань ставало якнайцінніше. Бо мірилом вартости кожного часопису, отже й присвяченого справам літератури та мистецтва є те, чи часопис цікавий, чи нудний. Коли десять найбільших мудреців світу зійдеться і стане писати до одного часопису, а кожний писатиме довго і нудно, то не врятують його ані світлі імена авторів, ані золоті думки, скриті у писаннях, що їх важко читачеві стравити.

Суперництва між існуючими виданнями не буде тоді, коли новий часопис буде зовсім іншого типу й характеру: він повинен взоруватися (на нашу скромну думку) на виданнях „для родин". Деякі американські магазини чудово віддають такий тип часопису. Радше не пертися на надто високий шпиль Парнасу та не накладати собі згори шорів, що ось „чиста" література й „чисте" мистецтво не допускає, напр., легковажених репортажів, дискусій на актуальні культурницькі теми, анкет між читачами і т. п. матеріялу, який робить таке видання живим, зв'язує його безпосередньо з читачем, надає йому актуальности. Редакційна Колеґія добре зробить, коли закличе й широку публіку, своїх майбутніх читачів, висловлювати свої побажання і думки.

Не маємо найменшого сумніву, що вся українська інтелектуальна братія втішилась новиною, що її принесла „Свобода", заметушилась і найприхильніше готова, підтримати новий тижневик своїми перами. Від редакції залежить, як вона використає цей великий потенціял українського духа, що з нього можна пригорщами черпати. Маючи докази, з якою енерґією і послідовністю УНСоюз і „Свобода" дбають за своє видавництво, не маємо сумнівів, що розпочате діло буде добре не тільки ідеєю, але й виконанням. Надії, що їх прив'язують українські інтелектуалісти та вся широка публіка до заповідженого тижневика і фірма видавництва зобов'язують редакцію тижневого додатку зробити його направду — добрим.

Микола Кокольський

РОЗГУБЛЕНА НАЦІЯ

Недавно можна було бачити на екрані дрібну сценку з життя в Ізраїлі, а саме, як сліпі та каліки, що стягаються з усіх сторін світу до своєї держави, включаються до праці.

Молода країна, що на порозі свого існування мусить провадити важку боротьбу за своє життя, поборювати великі трудноші економічні, політичні і культурні, далі стягає на рідну землю тисячеліттями розсипану по світі націю та включає її в творчий процес праці. Збирає всіх без різниці, без уваги на кишеню, на освіту, на мову, на фізичний стан. Тут рішає тільки національне почуття. А того почуття жидівська нація не загубила, хоч тисячеліттями жила розсипана серед чужих океанів і в своїй великій більшості в важких умовах. Мільйони їх впали замучені на шляху, але нація не згинула, а таки прийшла на вільну, прадідівську землю.

У житті бездержавної, розгубленої нації мусить бути якась сила, яка промовляла б до кожного серця глибше, міцніше, переконливіше, ніж говорить чуже оточення; сила яка зв'язувала б ті серця міцним, нерозривним ланцюгом в одну цілість, та боронила духовість нації перед чужим наступом. Якщо тієї сили нація не викреше з себе, тоді буде никнути на очах.

Немає двох думок, що тією могутньою силою, яка тисячліттями відбивала наступ на жидівську духовість, та вдержала жидівську нанію при житті, є в першій мірі її релігійний культ. Хто з жидів змінив цей культ на інший, той скорше чи пізніше підпав асиміляції, та пропадав для їх національної спільноти. Так, це могутній дух Мойсея збирав розгублену націю, щоби завести її до обіцяної землі по тисячолітній блуканині.

Жидівську націю вдержав при житті палаючий, хоривський кущ з Господніми законами. Яка ж сила вдержить при житті націю, поставлену Провідником на грані двох світів? Що визначило її понад сили важке завдання, стояти в боротьбі за правду й волю, за той же Господній закон? Жорстоке життя розсипало нас по цілій земній кулі і губимося в великоміській метушні, в сибірських тундрах і тайгах, в африканських пісках, в австралійських бушах, в бразилійських пралісах. Здається немає закутини на світі, де не тужило б українське серце.

На протязі нашої історії тією силою, що споювала нас в одне тіло, була наша Церква. Прибрана в оригінальні мистецькі форми, що випливали з душі народу, з її розуміння краси, промовляла зворушливою мовою до кожного українського серця, лучила в одно своїх розгублених дітей, боронила українську духовість. Те саме завдання стоїть перед нашою церквою і сьогодні. Не даром вона носить назву української. І треба, щоби такою вона була усім своїм стилем, усім своїм змістом. Стилева будова, стилеве внутрішнє уладження, мистецькі мальовила, мистецький богослужебний спів. Отся мистецька гармонія, близька українській душі, поведе її тим шляхом, який колись вибрали Володимирові посли в царгородській святині.

А друга наша сила, що вдержала націю від загибелі, це українське народнє мистецтво. Зразлива українська душа маніфестується назовні мистецьким чином, піснею, вишивкою, різьбою, танком. Українська пісня, нескінченно багата мотивами, з великою широтою мельодії, — єдина в світі. Не дивниця, що українськими мотивами захоплюються музики інших націй, в першу чергу сусідських. Великий музика, Франц Ліст, перенявся українською піснею до тої міри, що записав і видав друком цілу їх збірку, та вплив чимало українських мотивів у свої музичні твори. Або ось знана перлина М. Леонтовича „Щедрик, щедрик" стала улюбленою різдвяною піснею-колядкою всіх американців, без різниці походження. З тим більшою силою промовляє українська пісня до українського серця. Вона є тим духовим мостом, що злучує нас, понад океани і континенти, понад всі супротивні сили в одну велику родину. І тому плекаймо її як нашу найбільшу культурну цінність і як духовий зв'язок дітей розгубленої нації, що у своїх столітніх стражданнях не зламалася, а навпаки, знайшла в собі ще стільки життьової снаги, що створила великі культурні цінноші.

Іван Хмельницький.

В КРАЇНІ РАБСТВА І СМЕРТИ

23)

Дбайливо аналізуючи діяльність НКВД у Вінницькій області, розглядаючи число замордованих за фахом, за національним складом і приналежністю до певних політичних груп, можна вивести слідуюче: НКВД мало свій плян терору, згідно з яким з кожного населеного пункту области заарештовувалася певна кількість чоловіків для того, щоб тримати в стані постійного страху все населення та щоб підірвати його біологічну основу. Цим досягнуто такого стану, що населення Сов. Союзу не могло досі скинути антинародню комуністичну самозванну і фактично ніким не обрану владу.

Ось в чому полягає головна і єдина причина цих жахливих „особливо важних завдань партії і уряду", як писалося в совєтських часописах про злочинну діяльність НКВД.

В більшості випадків під час арешту проводився страшний обшук. Звичайно при цьому конфіскувалися не значні з судового погляду речі: старі фотознимки, листи, малюнки і книги релігійного змісту, хрести чи медалі і перш за все чужоземні книги.

Серед „річевих доказів" знайдених у одній з ям були: кухарська книга польською мовою, каталог англійських книг, німецькі технічні часописи і т. ін. В цьому совєтське НКВД вбачало загрозу в державній безпеці. Зв'язку з закордоном большевики боялися як вогню.

Як загальне явище, заарештованих тримали деякий час в тюрмі найближчого міста, де жінкам іноді щастило навідуватися і як не побачити, то хоч довідатися, що їх близькі ще знаходяться у в'язниці. Іноді щастило навіть передати харчову передачу, чи дещо з одягу. Минав час, і жінок сповіщали, що їх близьких відправлено до Вінниці. Тут губився слід нещасних. Багатьом жінкам, які настирливо намагалися розізнати долю своїх близьких і цілими днями оббивали пороги комендантури НКВД, або натовпом очікували біля тюремної брами, довелося перенести чимало погроз, вислухати глум і брехливі заяви співробітників НКВД, які часто заявлями жінкам, що їх чоловіків відправлено до Києва.

Жінки їхали до Києва, де їм з'ясовували, що їх чоловіків там нема, потім вони знов поверталися до Вінниці. Врешті-решт службовці, бачучи уперті домагання нещасної жінки, часто під особливу розписку сповіщали, що чоловіка „заслано на 10 років до далеких таборів без права листування".

Вислухавши цю останню заяву, нещасні поверталися додому у великому смутку. Влада, знаючи, що цим народила собі ще одного (а то й кілька по числу членів родини) ворога, обставляла свою нову жертву цілим кільцем сексотів, здіймала з праці, або переводила на гіршу, як жінку чи родича „ворога народу".

Жінки жили згадкою за рідними і вирішували з надією чекати повернення.

Величезна кількість родин СССР довгі роки не втрачала надії на поворот своїх близьких. Вони вичікували, що може буде амнестія, або скорочення терміну кари, очікували, що може з далеких таборів отримають якусь хоч найкоротшу звістку про те, що близька людина ще хоч жива.

Але це були даремні мрії.

Страшно навіть подумати, що пережили жінки, матері і діти, коли до них надійшла вістка про жахливу знахідку у Вінниці і пронеслася чутка, що їх сусіди і знайомі вже знайшли в пекельних ямах частину одягу, чи пізнали трупа близьких.

Лише той, хто сам стояв біля братських могил і бачив виплакані очі напів божевільних жінок, може зрозуміти глибину їх горя!..

Нещасні жертви були закатовані найпідступнішими способами. Всі вони зі зв'язаними за спиною руками, у багатьох зв'язані також ноги, деякі з кляпом у роті. Дуже часто на трупах, а особливо тих, що були пересипані сіллю і цементом, не дивлячися на п'яти і шостилітнє перебування у землі, ще можна побачити сліди страшних тортур. У кількох трупів було видко сліди обпалу вогнем. Багато трупів було зі скаліченими статевими органами.

Самий спосіб розстрілу дрібнокаліберовими олив'яними кулями — один із особливо мученицьких. У більшості замордованих було по два до три, а то й по чотири і п'ять поранень в потилицю. Медична експертиза без жодного сумніву довела, що перша і друга кулі, попавши в кістку, розплющувалися і створювали лише велику і не смертельну, але дуже болючу рану.

Коли така куля попадала в мозок, вона часто-густо викликала кровозливання, яке приводило до поступового, але надто страшного муками кінця.

В значній кількості випадків навіть три до чотири кулі не могли скінчити нещасну жертву. Тоді вживали якогось замашного предмету і ним розбивали череп і вибивали щелепи.

Які муки перенесли знайдені в загальних могилах зовсім нагі і не зв'язані трупи 24 молодих жінок? Не можливо описати жахливі сцени перед їхніми останніми хвилинами.

Начальником вінницького обласного управління НКВД тоді був Соколінський, слідчими: Шабунін, Волошин, Морозов і т. д. Вони діяли за безпосередніми вказівками головних убивців з московського Кремля!

Судово-медичний протокол про масовий морд у місті Вінниці

1. Кількість знайдених братських могил на ділянці овочевого саду, бувшого володіння НКВД, налічує 37. З них до червня 1943 р. розкопано 12. В одній могилі разом з величезною кількістю одягу інших убитих знаходилося лише 18 трупів і в другій 74. В більшості могил пересічно знаходилося по 100-120 трупів, а в двох 250-270.

На терені кладовища, в порожній частині, біля лікарні ім. Пірогова, до цього часу знайдено 14 братських могил, за приблизними підрахунками загальна кількість їх налічує 30. З санітарних міркувань, зза близькости лікарні, ці могили не розкопувалися до кінця, а з кожної було вийнято по кілька трупів, які були вивчені судово-лікарською експертизою.

На терені міського парку, серед дерев, до цього часу знайдено 14 могил і в другому місці 10. З 14 могил судово-лікарською експертизою було вийнято і обслідувано 40 трупів.

2. Експертизою над 1670 трупами вдалося устійнити з безпомилковою точністю причини смерти. Всі трупи носили сліди пострілів у потилицю, або в задню частину голови, паралізуючих шийні хребці, або порушивших діяльність мозку. Майже у всіх випадках спостережено дві, три, а навіть чотири рани. З'ясовується це тим, що для розстрілу вживано дрібнокалібрового пістоля з олов'яними кулями. Ця вогнепальна зброя мала настільки обмежену силу розриву, що для вбивства часто не вистачало й кількох пострілів.

(Продовження буде).

Петро Оксаненко

ОЛЕНА ПЧІЛКА

(До роковин смерти — 4. жовтня)

Ольга Петрівна Драгоманова-Косач широко відома на Україні під своїм літературним псевдонімом — Олена Пчілка. І недаром ця видатна жінка обрала це прибране прізвище! Воно якнайкраще характеризує її невсипучість, невтомність і запопадливість у праці на різноманітних ділянках української культурної і громадської праці. Олена Пчілка, як невтомна трудолюбна бджілка, збирала з різних квіток солодкий нектар, несла до свого вулика і перетворювала його на доброякісний цілющий мед. Видатна письменниця, публіцистка, науковець-етнограф, активна громадська діячка, талановитий педагог і діячка національного виховання, улюблена дитяча письменниця, редакторка і журналістка, видавець цінних книжок для української культури, талановита лекторка і організатор української молоді, безкомпромісовий і самовідданий борець за українську національну справу — такий далеко неповний перелік тих ділянок, на яких понад 60 років невтомно працювала Олена Пчілка. До всього цього треба ще додати, що ця надзвичайна енергія і працьовитість була сполучена не тільки з літературним хистом і здібностями, але й з надзвичайною сміливістю, принциповістю і з патріотичною самовідданістю. Олена Пчілка ні при яких обставинах ніколи не зрікалася своїх поглядів, а сміливо і безстрашно пропагувала їх. І навіть за часів большевицької дійсности вона просто ввічі большевикам говорила правду, не боячись ні арештів, ні в'язниць, ні репресій. Все життя і різностороння невтомна діяльність Олени Пчілки — це повчальний приклад, як у найнеприятливіших умовах треба боротися і працювати для кращого майбутнього свого народу.

Олена Пчілка народилася 29. червня 1849 року в місті Гадячому на Полтавщині в родині Драгоманових. Батько письменниці Петро Драгоманів, дрібний дворянин, учений юрист і літератор, людина освічена, інтеліґентна, розвинув у своїх дітях інтелектуальні інтереси, виховав у своїх дітях людяність, демократизм і любов до простого народу. І діти Петра Драгоманова, світової слави вчений і політичний діяч Михайло Драгоманів та видатна письменниця Олена Пчілка, а також її славетна донька Леся Українка — ввійшли в історію української культури як найвидатніші діячі. Рідна мова, пісня, казка, українські народні обряди і звичаї становили ту родинну атмосферу, серед якої росла і виховувалась Олена Пчілка.

Закінчивши пансіон і через два роки одружившися з Петром Антоновичем Косачем, Ольга Петрівна переїхала на Волинь і тут розпочала свою наукову, письменницьку і виховавчу діяльність. Як наслідок її довголітньої праці над збиранням українських етнографічних матеріялів (вишивок) і вивчення їх з'явилася в світ перша наукова праця Олени Пчілки „Український Орнамент" (1876). Ця праця здобула високу оцінку не тільки серед українських учених, а й серед видатних західньоевроейських вчених. У Парижі один видатний французький професор був так захоплений цією працею, що прочитав про неї цикл лекцій. Багато інших етнографічних та фольльорних матеріялів, що їх зібрала Олена Пчілка, використали українські вчені в своїх наукових працях.

З метою поширення української книжки Олена Пчілка розвинула жваву видавничу діяльність та організувала в невеличкому волинському місті українську бібліотеку.

Тісний зв'язок з Галичиною, зокрема з редакціями українських журналів, після подорожі Олени Пчілки закордон спричинився до розвитку її літературної творчости. Її твори та твори її дочки Лесі Українки залюбки друкували галицькі журнали — „Зоря" та інші.

Коли підросли діти, Олена Пчілка всупереч усьому і всім учить їх рідною мовою. Дбаючи про українську лектуру для своїх дітей, Олена Пчілка підготувала збірник перекладів „Українським дітям". Пізніше Ольга Петрівна написала багато творів для дітей, зайнявши одно з перших місць в українській дитячій літературі. Особливо треба відзначити також велику ролю Олени Пчілки в національному вихованні і в розвитку поетичного таланту її дочки Лесі Українки.

Ольга Петрівна брала діяльну участь в українському жіночому русі. Разом із Н. Кобринською вона видала перший жіночий альманах із творів самих тільки авторок-жінок і на теми виключно з життя жінок. Цей цікавий альманах під назвою „Перший Вінок" вийшов у Львові 1885 року.

У 90 рр. Олена Пчілка жила в Києві й продовжувала свою літературну, етнографічну, громадську та педагогічну діяльність.

Року 1903 на святі відкриття пам'ятника І. П. Котляревському в Полтаві, яке перетворилося на всеукраїнську національну маніфестацію, Олена Пчілка, демонстративно порушуючи заборону влади, сміливо виголосила свою промову українською мовою. Року 1905 вона була в складі делеґації до прем'єр-міністра Вітте в справі скасування заборон на українське слово. Того ж року Олена Пчілка розпочала видавати часопис „Рідний Край" з пізнішим додатком для дітей „Молода Україна". Не зважаючи на великі матеріяльні втрати і збитки, зв'язані з цим виданням, Олена Пчілка непохитно і уперто продовжувала видавати цей часопис.

Велика Визвольна Революція 1917 року наче відмолодила 70-літню Ольгу Петрівну. З якимсь надзвичайним молодечим запалом і енерґією береться вона до громадської і літературної праці в рідному Гадячому: вона редаґує місцеву газету, яка з „Газеты Гадячского Земства" перетворюється в „Рідний Край". Ольга Петрівна пише статті, оповідання, п'єси для українського дитячого театру, організовує і виховує молодь, виступає з цікавими доповідями на українські теми, з палкими промовами, бере участь у селянських з'їздах і конференціях, здобуває велику популярність і пошану між селянством Гадяцького повіту, велику любов між молоддю.

Найчастіше можна було тоді бачити Ольгу Петрівну серед дітей та серед гімназіяльної молоді. На дитячих ранках діти з захопленням вітали „бабусю Ольгу", авторку дитячих п'єс „Кобзареві діти", „Весняний ранок Тарасовий", „Казка Зеленого Гаю". Ці п'єси дуже часто йшли на шкільних сценах з великим успіхом — і маленьким „артистам" і „публіці" вони давали велику радість і були в ті часи могутнім чинником національного виховання. На літературних вечорах Гуртка Українознавства Гадяцької Української Шкільної Молоді Олена Пчілка виступала з цікавими і змістовними доповідями про великих гадячан — Михайла Драгоманова і Панаса Мирного. Це були не звичайні доповіді, це були яскраві живі образи і характеристики рідних і близьких Ользі Петрівні людей та їхнього оточення.

Коли прийшли большевики, Ольга Петрівна відкрито виступала проти них. Року 1920 Гурток Українознавства з особливою врочистістю святкував Шевченківське Свято. В гімназіяльній залі великий бюст Шевченка був обгорнений жовтоблакитним прапором. Коли в залю ввійшли представники совєтської влади, розпорядчик, щоб уникнути інцидентів, непомітно „поправив" прапор, сховавши жовту половину. Тоді Ольга Петрівна, не зважаючи на те, що на сцені виступав доповідач, сміливо підійшла до сцени і розправила прапор так, що обидві половини були видно. Коли це побачив большевицький комісар Крамаренко, він спалахнув від страшного гніву, ввірвався на сцену і, люто шматуючи і топчучи український національний прапор, несамовито кричав: „Это контрреволюция! Это петлюровщина!" Він лаявся, погрожував, лютував. Олена Пчілка, докраю схвильована ганебним вчинком малороса, швидко підійшла до самої сцени і, піднявши вгору праву руку, гучно на всю залю крикнула слова протесту: „Ганьба Крамаренкові! Ганьба Крамаренкові!" „ГАНЬБА КРАМАРЕНКОВІ!" — як грім пролунало по всій залі; Вся молодь несамовито викрикувала слова ганьби мерзенному перевертневі. І раптом, як після помаху чарівливої палички, вся заля зацвіла жовтоблакитним цвітом!! Сховані з обережности жовтоблакитні бантики в одну мить блискавично опинилися там, де треба їм було бути: на грудях, де билося посиленим темпом українське серце, обурене ганебною образою національної чести. На другий день відбувалася Шевченківська маніфестація. Оркестри грали „Інтернаціонал", маяли червоні прапори. Коли маніфестанти дійшли до будинку гімназії, з-під широких і довгих чумарок гімназистів були високо піднесені рідні прапори, і в колонах молоді чисті юнацькі голоси почали урочистий спів національного гімну „Ще не вмерла Україна". Їх підхопили старші, і пісня грізно залунала: „Згинуть наші вороги, як роса на сонці, — запануєм і ми, браття, у своїй сторонці!" Коли представники большевицької військової влади спробували кілька осіб, що були в передніх рядах, заарештувати, то вся молодь кинулася до озброєних красноармійців з однодушним криком: „Ми всі співали! Заарештовуйте всіх!" І большевики спасували. Непокірний бунтівливий дух Олени Пчілки опанував усією молоддю в той незабутній день святкування пам'яти Пророка України. У березні того ж року після гострого виступу проти большевиків на повітовій безпартійній селянській конференції Олену Пчілку заарештували. Але завдяки втручанню повітового військового комісара-боротьбіста в той же день Олену Пчілку звільнили з-під арешту. Проте вона мусіла покинути Гадяче.

20 рр. Олена Пчілка жила в Києві і продовжувала працювати як член трьох Комісій Української Академії Наук. Олена Пчілка в ці останні роки свого життя написала нові розвідки з української етнографії, написала спогади про М. П. Драгоманова, М. В. Лисенка та свою автобіографію.

Тяжка хвороба в 1929 році прикувала стару письменницю до ліжка. І коли аґенти ГПУ під час масових арештів прийшли і до Ольги Петрівни з наміром її заарештувати, то переконалися, що 80-літня паралізована бабуся, що доживає останні свої дні, не могла ні встати, ні „следовать" за аґентами ГПУ.

4. жовтня 1930 року на 81 році життя упокоїлася велика українська діячка. На похороні не було промов: часи жорстокого терору замкнули всім уста. Тільки професор Михайло Грушевський з неприхованим сумом і жалем сказав: „Вічна пам'ять тобі на Рідній Землі!"

У своїх художніх творах Олена Пчілка порушувала актуальні проблеми: національні, соціяльні і політичні. В яскравих образах вона показувала життя тодішньої школи і гостро виступала проти бездушности і формалізму в шкільній справі. Письменницю приваблювали сильні вольові постаті. Не тип пригнобленої нещасної жінки Марка Вовчка, а тип сильної жінки, активного борця за Батьківщину, змальовує Олена Пчілка в своїх творах „Козачка Олена", „Юдіта" та ін. Так само й для перекладу на українську мову Олена Пчілка вибирає такі твори, в яких показані сильні сміливі герої. Тому вона зупинилася на „Лілі Венеді" Ю. Словацького з постаттю полоненого короля Венедів, що відмовляється стати „послугувачем-музикою" нового пана, воліючи спалити свою арфу, ніж служити нею чужинцям. Аналогічну ситуацію ми зустрічаємо і в творі Лесі Українки „Оргія".

Такою ж сильною, непохитною, непримиренною і послідовною сміливою, завзятою і безстрашною патріоткою була впродовж усього свого життя і Олена Пчілка і її славна донька, що успадкувала ці риси від матері, — Леся Українка. Олена Пчілка ніколи не втрачала віри в краще майбутнє свого народу. Тому вона так завзято працювала на культурній ниві, бо була свідома ваги і значення своєї праці не тільки для сучасности, а й для майбутности. Всім песимістам і зневіреним вона нагадувала своє улюблене гасло: „Треба мати більше віри в свої сили!"

М. С.

ТАЄМНИЧА ПРИГОДА У НАРОДНОМУ ФОНДІ

Урядовець Народного Фонду Спиридон Пшеничка, увійшовши рано до канцелярії Фонду, покотився назад.

— Що за мара! Грабіж! Шуфляди повисовувані, шафи повідмикані, на підлозі — книжки та папери! — Свят, свят! біда! Пропав!

Пшеничка уже хотів зомліти, поки щось згадав і радісно посміхнувся.

— Ні, ні, ні, пане американський ґанґстере! Нема дурних! Усі гроші в банку; Даремна була твоя фатиґа! Але книжки, картотеки, папери?! Чого він шукав і як сюди попав?

І Пшеничка миттю полетів до дженітора.

Але й тут його чекала несподіванка. „Суперінтендент" — сухорлявий дідок Скорупка, що виїхав до Америки ще „за цісаря", лежав, увесь обложений бебехами, а місіс Скорупкова раз-у-раз прикладала йому холодні компреси.

— Містер Скорупка, що у нас сталося, що є з вами?

Але містер лише замахав руками й покрутив головою.

— Ну, добре, до лиха! Але що сталось? Були грабіжники, напали вас?

— Ой, не кажіть!

— Та я не кажу, кажіть ви!

І Скорупка слабим голосом промовив: я ніц не кажу, але ваша канцелярія має забратись з нашого більдінґу!

— А то ж чому?

— Бо... бо ви знаєтесь з привидами!

— З якими привидами? Привидів у нас, в Конґресовому Комітеті, багато...

— Ой, ви жартуєте, я як би ви бачили, що тут було...

І Скорупка, підвівшись, сів між подушки. Тільки — те!.. Ще не знати, що з того буде!

— Ну, та не мучте ж, кажіть толком!

— Бачите, почав пошепки Скорупка, оглядаючись, — у вашій канцелярії цієї ночі був привид!

— Нечиста сила?

— Ніби — так, ніби — ні. Кажу вам — якийсь дух! Оце тільки стукнуло 12 годин, а я у портерній здрімнув, коли чую, — щось, мов вітер, прошуміло і майнула якась чорна тінь...

— З рогами? Зашептав, тремтючи, Пшеничка.

— Рогів не бачив, бо мав на голові чорний шлик. Думаю собі, що за мара! Десь певне мені приверзлось. Коли чую, за лівим коритарем щось: трах трах і блиснуло світло. Ну, я си гадаю: Пшеничка прийшов. Але чому так пізно? Навшпиньки я до шкляних дверей і тут... ой, Палажко води! — тут бачу, — сидить у Народному Фонді якийсь здоровий козарлюга, чорні вуси і збоку шаблюка! Я — на утьоки, коли ж — дзуськи! ноги прикипіли — й ні сюди ні туди! Стою, як дурень, дивлюсь і — ні з місця!

— И що ж ви бачили?

— Ой, бачив, бодай не бачити!

— Та вже кажіть!

— Так ото ж бачу: розсівся на кріслі — чорний, кремезний, вусатий — та й до вас!

— Та мене ж нема!?

— Нема, але він до вас, ніби бачить вас!

— Ну, і що? — затремтів Пшеничка.

— Ану, — каже, пане Пшеничка, — подать мені книги!

А ви, ніби, так тоненько, дишкантом: слухаю, пане... полковнику, але хто ви будете?

І тут раптом зашуміло-загуділо й привид як гепне кулаком по столі:

— Я — козак Мамай, прийшов з того світу на ревізію Народного Фонду!

І нараз шафи з тріскотом порозчинялись, шуфляди повискакували і на стіл полетіли картотеки та папери.

— Ну, й що було? — тремтів Пшеничка.

— Ой, що було! Гадаєте, я добре пам'ятаю? Бачив тільки, що дуже той пан гнівався, тупав ногами й бив кулаками.

— Що ж це — каже — за порядки, — трам-тара-рам! Уже місяць жовтень, а Національний Даток де? Що роблять торішні платкики, де нові жертводавці!

І як гримне кулаком: а де є наддніпрянці, де карпатці, де волиняки? Самих галичан бачу! Так робиться справа?! А де Дітройт, Клівленд, Піттсбурґ! Де козаки з Міннеаполісу, зі Сант Павло?! Пане Пшеничка, подать причину, чому їх нема?!

А ви ніби десь там з-під столу тоненьким дишкантом:

— Не можу знати, пане отамане! Ми розіслали й листи й коверти!

— Розіслали — трам-тарарам! Скільки розіслали?

— Шістдесят тисяч, пане отамане!

— А скільки повернулось?

— Три тисячі!

— А де ще 57,000?

— Не можу знати, пане отамане! Вони, наші українські русини, все відкладають...

— Відкладають, — трам-тара-рам! Дочекаються, що їм теж „відкладуть", а може ще й накладуть!..

І вмить щось свиснуло, гримнуло, світло погасло і все зникло...

∴

І пішла з тої пори по всій землі українсько-американській страшна вістка: козак Мамай робить ревізію! Де тільки ще лежать у людей невикористані коверти Фонду, точно в 12 годин у ночі починається стукіт, гуркіт і коверта вилазить із шуфляд, злазять з полиць, добуваються з кишень і починають по хаті несамовиту шамотню. Ніхто в тій хаті не може зімкнути очей!

Дехто коверти хапає, дере на куски, кидає за вікно. Але капосні куски злазяться до купи і коверта, мов довбня, гупає по шибках.

І нема спокою, аж у коверту вкладуть зелений папірець і одішлють до Ню Йорку.

Тоді настає в родині святий спокій і радісне вдовілля...

ВІДГУКИ ДНЯ

ОСІНЬ І КОНЦЕРТИ

Иде осінь. Час споминів, сентиментальних настроїв, обрахунку каси і совісти. Дехто розґарувався в людині, дехто в коханні, ги загалом у якімсь бизнесі. Бо тут навіть кохання має посмак бизнесу. Щораз гастіше захмарюється небо, вітер несе листя по парках, а ґазети по вулицях, „льокатори" Третьої Евені розкладають вогні, гас-до-гнсу помрягить холодний дощ, на душі стає гогось сумно.

Иде осінь...

Може й тому людина влаштовує забави, з'їзди, збори, засідання, щоб сяк-так розважити себе.

А передовсім — концерти.

Бував я тут на концертах ще минулого року, себто ще в своїх ґрінорських гасах, і тому кортить мене подати кілька спостережень, завваг, а як дозволите, то й один-два проєкти.

Перше, що мене дуже приємно здивувало, то прив'язання до старокраєвої традиції. — Це — тогність.

Стоїть на афішах ги в оголошеннях: Погаток — сьома тридцять по полудні, а тогно восьма тридцять уже майже вся публіка на залі. Хіба виїмково хтось спізниться, але він нікому не перешкаджає, щонайвище перейдеться по залі і не знайшовши в перших рядах місця вертається обурений назад до порожних крісел.

Балагки теж нікому не шкодять, бо коли співає хор, то ледве найближгий сусід гує балагку, а коли є фортепіянове сольо, то піяніст балагок не слухає.

Концерт, як усім відомо, переважно складається зі вступного слова, деклямації, реферату і якогось музигного додатку. Це зовсім оправдане, бо концерти рідко коли не є зв'язані з роковинами, ювилеями і тим подібними збірками. Питався я гому. Українці — кажуть мені — занадто музикальний народ, щоб потребували „концертових" концертів. Не так, як наприклад шотляндці, що собі понад Годзоном ходять і в кобзи дують. Мало музикальні!..

Тому ми даємо концерти з якоїсь нагоди і більше говорені, як вокальні ги музигні.

Все ж таки бувають і хори і соля, і музигні тогки.

Біда тільки (на мою думку!) — що промовці закоротко промовляють, а вокальні тогки майже все ті самі.

З огляду на те, дозволю собі подати проєкт програми концерту, який був би до деякої міри цікавіший.

Отже:

1. Американський гимн, обов'язково сольо, бо тоді гимн набирає монументальности.

2. Промова. Тільки, на милість Божу, не скорогувати до години.

Коли це свято в гесть Шевгенка, — вплести невідомі цитати. „Будеш, батьку панувати", „Наша дума, наша пісня, не вмре не загине", „І неситий не виоре на дні моря поля", — додати кілька високольотних висловів у роді: ненька Україна, батько Тарас, краще завтра і т. п.

3. Хори: Погаївський кант, Засяло сонце золоте, Ранок у лісі (дирр куку!), коломийки.

4. Соля: „Ой поля, ви поля", „Синя гігка", „Гетьмани, гетьмани" (це тільки на гетьманських і союзних імпрезах), „Ой сонегко ясне".

Коли виступала якась група бандуристів, то „В лісах, лісах дрімугих" — одну з найновіших наших пісень, украдену москалям сто років тому.

5. Реферат, щонайменше півтори години.

6. Деклямація: „Лігу в неволі", „Розрита могила", „До Основ'яненка", „Гамалія".

Про український гимн на закінгення не пишу багато, бо ми його добре співаємо, хіба що хтось гасом перетягне „на со-о-о-нці".

Після концерту друга половина публіки (перша вийшла підгас перерви) повинна стати на балагку або перед дверима, або зараз за дверима, щоб поділитися концертовими враженнями.

Коли минулого року відбувся вже десь концерт із такими тогками, то на цей рік можна тогки переставити і вийде зовсім оригінально.

Галактіон Чіпка.

Степан Куропась

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Старокраєвий фестин влаштувало Т-во „Вакаційна Оселя" в неділю дня 16. вересня. Фестин відрізнявся від пікніків тим, що крім „бари" були ще там „інші несподіванки", — які фактично ними були! Комітет пань постарався про кілька сот усіляких презентів і фантів, які додавали цілій імпрезі святочного вигляду. Всякий міг набути ці цінні речі закупом відповідних купонів. Були ще інші ярмаркові будки, де люди пробували свого щастя. Діти, що були літом на оселі мали для себе одну годину танків — ніхто тоді не смів танцювати — лише діти. Любо було дивитися на наших наймолодших, що сміло, без зайвого сорому добирали собі пари до танків. Оркестра грала рівнож дібрані пісні. Значить молодь була тут на першому місці, а не на задньому пляні. Діти вправляли під проводом п. професора Антоновича і пані Дзюбинської під звуки окремої оркестри, яка в нас організується і вже діє. Дохід з імпрези призначено на сплату боргу, який ще тяжить на вакаційній оселі в Равнд Лейку. А дохід був добрий, бо на фестин прибуло 500 людей нової і старої еміґрації.

Спортове Товариство „Леви" почало футбольний сезон надсподівано добре. Виграло зі Швабен і Спартою. Менаджером дружини на цей сезон Д-р Ахіль Хребтовський. — „Леви" мають цього року добрих грачів, — на поміч прийшов їм цього року якийсь легендарний „Джім", що разом з воротарем незаступимим Касіяном не лише все ратують ситуацію, але й причиняються до виграної. Так само і юніори стали сильнішими з приходом Д-ра Дайчаківського.

18-літній спір за Крафорд евню, остаточно закінчився. Повітовий суддя з Аврори признав, що теперішня назва Пуласкі була введена неправно, бо проти цього протестувала велика більшість власників домів і реальностей обабіч вулиці.

Для вияснення треба додати, що місцева „Польонія" хотіла тому 13 літ назвати одну з важних шікаґовських вулиць іменем Пулаского, польського генерала, що брав участь у цивільній війні. А поляки мають в Шікаґо силу, бо є їх тут більше як у Варшаві і мають на 50 — 8 елдерменів. Міська рада радила їм назвати іменем Пулаского. Авґуста Булвар, який переходить через саме серце „Польонії" і кудою рік річно поляки машерують до Гумбольд Парку під пам'ятник Косцюшка з нагоди роковин конституції 3-го травня. Та бута поляків відкинула не лише Авґуста але і Дивіжен вул., як за малі для так великого народу і ґенерала. Вони зажадали вулиці Крафорд, і дістали її, мимо протесту мешканців району цеї вулиці, що біжить через ціле місто з полудня на північ. Справа опинилася в суді, коштувала багато ґрошей і зрештою суд привернув стару назву. І так через нерозум чи зарозумілість поляків Пуласкі остався без вулиці.

Сусідний стейт Айова привозить до Шікаґа на різні найбільше худоби й свиней. Статистика за 1950-ий рік виказує, що стейт продав на м'ясо 14 з половиною мільйона свиней, 3 з половиною мільйона худоби, 650 тисяч телят і 873 тисяч овець. Малий щодо людности стейт, а продукує більше сільсько-господарських тварин як ціла передвоєнна Польща.

Гнат Поворозник — союзовець, бизнесмен і взагалі відома в Канаді українцям постать, — приїхав до Шікаґо на конвенцію продуцентів м'ясних виробів. Пана Поворозника, що живе тепер в Торолд коло славних ніяґарських водоспадів, — стрінув я в готелі Моррісон і відбув з ним довшу розмову. Вас вважають найбагатшим українцем в Канаді, — як Ви почуваєте себе на тому „становищі" — запитав я.

Відповідь була така довга й вичерпна, що я не мав уже часу ставити йому більше питань (дуже люблю ставити питання!), не мав зрештою вже про що й питати. З розмови я довідався, що п. Поворозник тепер уже гей би на пенсії. Його велике підприємство ведуть зяті та син і йому до праці вже не треба йти. Проте він устає щодня і іде 40 миль з Торолд до Гемилтону до своєї фабрики. Чому? Бо думає, що він ще потрібний там, що без нього не так піде робота як з ним! В Гемилтон йому належить найбільша фабрика м'ясних виробів, де тепер працює 340 душ, — колись було їх 600. П. Поворозник по приїзді до Канади (1927) сидів у Вініпеґу 19 місяців без праці і, як усі тодішні наші нові еміґранити, бив бриндзю. Люди раз на день їли, та й то не було чим заплатити, а в Україні жінка й діти — пишуть посилай доляри! Почав виробляти ковбаси у Віндзорі та навіть не мав за що купити собі вагу. Продавав фунти ковбаси й м'яса „на око" — доки заробив на вагу й інші знаряддя! А нині? П. Поворозник діє у Віндзорі, Гемилтоні, Сейнт Катерінс, Торолд. Продав різню у Вудстек. Його вважають мільйонером, але твердив, що колись міг виписувати на народні справи більші чеки як тепер, бо що більше чоловік багатіє, то менш в нього готівки. Питаю кому завдячує свій успіх? Важко на це відповісти, — скаржився п. Поворозник... Був він у бизнесі уже і на возі і під возом, але не піддавався зневірі, не здавав позицій, був упертий, ризиковний а найважніше, понад усе мав розмах. Був час, коли мав товар, а не було кому його продати. Як „вибухла" Карпатська Україна", не мав грошей, але хотів дарувати їй один мільйон фунтів смальцю. На жаль, не дістав дозволу на експорт. П. Поворозник активний у рядах УНСоюзу, був делеґатом на конвенцію в Пітсбурґу, працює рівнож в У.Н.О., Стрілецькій Громаді і КУК. — Це не ода в честь людини, а коротка історія успіху. Треба лише розмаху і не треба попадати в зневіру, як це має місце у деяких наших новоприбулих.

Славний американський президент Лінколн кандидував кілька разів на конґресмена і раз на сенатора. Всього раз вийшов конґресменом, а решту виборів програвав. А проте перейшов до історії як один з великих президентів і еманципаторів цієї країни!

На підпеньки до Гіброн, Інд. вибралося шікаґовське товариство. У Гіброн живе п. Антін Миленький, член 335-го відділу У.Н.Союзу, де фармерує вже 20 літ. П. Миленький сам родом з Поточиськ біля Городенки, живе вже в Америці 43 роки. За цей час він закладав відділ УНСоюзу в Гарвей, церкву в Гемонд, будував дім УНСоюзу в Гарвей і взагалі був основоположником різних українських клюбів в Гарвей. Тепер він остався на фармі з жінкою. Діти подружилися й розійшлися. Остання дочка Анна вийшла заміж 29. вересня. Коли вже мова про Анну, яку ми ще застали на фармі, то це непересічна дівчина. Вона захоплюється малюванням крашанок під Великдень. Свого часу вона виставляла їх на господарській виставі в Кравн Пойнт, Інд., де дістала першу нагороду. В околиці, де живе родина Миленьких, нема українців, а проте, дякуючи Анні, всі фармери там знають про Україну, її народні танки й ношу. В товаристві п. Миленького бродила компанія по лісах, шукаючи підпеньків. Мало їх було, бо перший урожай підпеньків минув, а другий ще не настав. Зате були козячі бороди. Але товарество було вдоволене, що на лоні природи відсвіжило свою пам'ять про Україну і правдиві гриби, яких в Америці (крім Колорадо і Мішіґену) немає.

Українська оркестра це вже не мрія а дійсність. Вправляє вона два рази тижнево в Союзовому Домі під проводом проф. Поваляченка. Ідуть якісь великі приготування до вистав і ревії, які без орхестри немислимі. По довгих заходах вдалося інж. Фуровичу зібрати музикантів і склеїти орхестру. Як все піде добре (а воно йде), то під зиму й про Шікаґо заговорять наші ґазети, як про місто вистав і Народного Театру.

Польський Звйонзек Народови, — який має головну квартиру в Шікаґо, відбув свою конвенцію в Бофало, де знову вибрали Карла Розмарека президентом на 4-ту вже з черги канденцію. Організація нараховує 327.000 членів, діє в 32-ох стейтах, а її головна сила лежить в стейтах Пенсилвенія та Ілинойс. З тих двох стейтів, що становлять більшість, виходять переважно всі голови й цензори організації від 1880 року — отже часу заснования. Цього року „дітройтська" опозиція закидала Розмарекові, що він попирав Міколайчика, коли той згодився віддати Совєтам Львів і Вильно. Розмарек склав заяву, що він усе був проти надскакування Совєтам і остерігав Міколайчика — не здавати позицій. По тій заяві Розмарека вибрали, а інший шикаґовець В. Поранські, що має в Шікаґо величезну фабрику сталевих виробів при збігу вулиць Авґуста і Ґренд-Гоман, що її веде під іменем Порай Інк., дістав всього 61 голосів. Дітройтського делеґата на 31 конвенцію Звйонзку Домбровського, — який редаґує комуністичну газету „Ґлос Народу" викинули з залі конвенційних нарад.

● **На з'їзді Об'єднання Американських Хеміків**, що відбувся в Ню Йорку 3-7 вересня під знаком діямантового ювілею цього Об'єднання, брав участь, як представник науково-досвідної ляборяторії американських цукроварень, Михайло Диміцький з Филадифії. П. Диміцький прибув до ЗДА наприкінці 1949 р. і йому, як абсольвенту хемічного відділу університету в Інсбруці, — пощастило скоро дістати роботу за фахом в дослідчому інституті.

МАРІЯ ЛИСЕЦЬКА
Шікаґовська королева У.Н.Союзу

Кожного року вибирають у нас королеву популярности У.Н.Союзу. Кожного року підчас великого союзового здвигу в дні Дня У.Н.Союзу вудбувається коронаційна церемонія, силою якої все нова членка У.Н.Союзу стає королевою популярности. Це вже другий раз королевою У.Н.Союзу вибрано українську красуню з новоприбувших, якою стала панна Марія Лисецька, членка 106-го відділу У.Н.Союзу. Панна Лисецька ясна бльондинка, 20 років, скінчила вже гайскул. Співає, добре танцює і любить виступати в аматорських виставах. Значить титул королевої не попав кому-небудь.

К.

АТОМОВА БОМБА ОБТЯЖУЄ СОВЄТСЬКУ ЕКОНОМІКУ

Вашинґтон. — Вибух другої атомової бомби в СССР спонукає американських економістів до висновку, що продукція атомової бомби в совєтах лягає великим додатковим тягарем на совєтське ґосподарство. 1940 року 20% совєтського бюджету йшли на воєнні потреби — за офіційними московськими даними. А що цей процент воєнних витрат тепер не менший, то в абсолютних цифрах воєнні витрати мусіли збільшитись у зв'язку із загальним збільшенням бюджету витрат. 1946 р. Сталін сказав, що головні витрати мають іти на продукцію сталі, чавуну, нафти й вугілля. Очевидно, що ця настанова лишається незмінною, надто у зв'язку з продукцією атомової бомби. Проклямовані, як мирне будівництво, гідротехнічні споруди в Україні, Середній Азії та на Волзі з наступного року забиратимуть більше коштів, ніж досі, якщо дедалі більш загострювана міжнародна ситуація не загальмує їхнього здійснення.

ДОЛЛЕС ВІДМОВИВСЯ ВІД СТАНОВИЩА АМБАСАДОРА ДО ЯПОНІЇ

Вашинґтон. — Президент Труман заявив, що Джан Фостер Доллес, один з провідних республіканців, відмовився прийняти становище амбасадора до Японії, посилаючись на те, що він мусить залишитися в Америці і пильнувати, щоб Республіканська партія не перейшла на бік ізоляціоністів. Доллес—це головний республіканський дорадник департаменту стейту і творець мирового договору з Японією.

ПРОПАВ УКРАЇНЕЦЬ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Ще в суботу 22-го вересня вийшов зі свого мешкання в Бруклині і пропав безслідно, новоприбулий 27-літній українець Іван Тимченко. Поліційні розшуки до цього часу не дали жадних наслідків. Приватно прохають усіх, хто міг би причинитися до розв'язання цеї загадкової справи, повідомити поліцію — або п. С. Литвиненка,, 56 Іст 4-та Стріта, Ню Йорк 3, Н. Й.

● Кількість новоприйнятих робітників від 15 липня до 15 серпня найменша за ас після другої світової війни. Загальне число доходить до 230,000, як це виказує Бюро Робітничої Статистики.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 21. вересня 1951 р., помер у 70. році життя довголітній член Тов. Івана Франка, від. 266 в Амстердам, Н. Й.,

МИХАЇЛ КОРОПІТА.

Покійний походив з села Вороняки, пов. Золочів, Україна. Був тихої вдачі і не жалував гроша на народні потреби.

Похорон відбувся 23. вересня із погребового заведення до церкви св. О. Миколая, а опісля на цвинтар при великім здвизі родини, союзовців і приятелів. Лишив в великім смутку жену Софію, сина Панька і невістку.

Хай земля Вашинґтона буде Йому легкою!

В. Труфин, секр.

У згадці про смерть ІВАНА ТИНДИКА, члена від. 225 У. Н. Союзу було сказано, що він походив із села Бурчичин, а має бути зі села Бортятин.

ТАРЗАН, ч. 2690. Начальник

"CHIRAM!" WOLF EXCLAIMED. "YOU HERE?---" "TO RECEIVE YOUR REPORT IN PERSON," CHIRAM SAID. "THE MAP--- WHAT ABOUT IT?"

"I'D HAVE HAD IT LONG AGO," WOLF DECLARED. "IF YOU'D GIVEN ME A FREE HAND. NOW TARZAN HAS IT."

"YOUR LITTLE LETHA HAS DOUBLE-CROSSED YOU," WOLF WENT ON. "NOW IT'S GOING TO TAKE MORE TIME. IF YOU HAD LISTENED TO ME---"

"YOU ARE A BLUNDERING FOOL, WOLF," CHIRAM INTERRUPTED COLDLY. "NOW, YOU WILL LISTEN TO ME!"

„Чірам" скрикнув Вольф. „Ви тут?..." — „Щоб одержати ваш звіт персонально" сказав Чірам. „Мапа — що з нею?"

„Я був би давно вже мав її, коли б ви були дали мені вільну руку. Тепер її має Тарзан", сказав Вольф.

„Ваша маленька Лета підвела „вас", говорив Вольф. „Тепер вона не поспішає. Якби ви були слухали мене..."

„Ти неспритний дурень, Вольфе", холодно перебив його Чірам. „Тепер ти будеш слухати мене!"